

МЕТАФОРИЧНІ МОДЕЛІ ОСОБИСТОЇ ВЛАСНОСТІ У ПІДЛІТКІВ ТА ЮНАЦТВА

Н.М.Дембицька. Метафоричні моделі особистої власності у підлітків та юнацтва. Стаття присвячена актуальній проблемі концептуалізації реальності відносин особистої власності учнями середнього та старшого шкільного віку. В статті здійснений порівняльний аналіз метафоричного змісту економічних казок підлітків та старшокласників. Порівнюються особливості розуміння і оцінки підлітками і старшокласниками основ реальності відносин особистої власності. Показані особливості осмислення підлітками і юнацтвом ролі власника в особистій економіці.

Ключові слова: підлітки, юнацтво, економічна свідомість, економічна культура особистості, особиста власність.

Н.Н.Дембицкая. Метафорические модели личной собственности у подростков и юношества. Стаття посвящена актуальной проблеме концептуализации реальности отношений личной собственности учениками среднего и старшего школьного возраста. В статье осуществлен сравнительный анализ метафорического содержания экономических сказок подростков и старшеклассников. Сравняются особенности понимания и оценки подростками и старшеклассниками реальности отношений личной собственности. Показаны особенности осмысления подростками и юношеством роли владельца в личной экономике.

Ключевые слова: подростки, юношество, экономическое сознание, экономическая культура личности, личная собственность.

Постановка проблеми. Вихід української економіки з фінансово-економічної кризи неможливий поза цілеспрямованою соціалізацією молоді як суб'єктів успішної господарської діяльності в умовах ринку. Якщо у

дорослої людини її економічна культура формується в ході ресоціалізації та адаптації в сучасних соціально-економічних умовах, то для молодих українців актуальним постає питання становлення економічної культури успішного господаря. У зв'язку з цим в науковому та практичному планах гострою є проблема емпіричного опису наявного змісту економічної культури, зокрема, учнівської молоді.

Аналіз останніх досліджень. Поняття «економічної культури особистості» тільки віднедавна введене в тезаурус психологічної науки. При цьому економічна культура підлітків та юнацтва як соціально-психологічний феномен вивчалась досить фрагментарно, в окремих аспектах [1;2;4]. Йшлося переважно про монетарну соціалізацію: вивчались особливості ставлення до кишенькових грошей та їх соціалізуюча роль). Співробітниками лабораторії соціальної психології Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН Укарїни [1;2;4;6;8] економічна культура вивчається як результат і показник економічної соціалізованості особистості.

Нами обґрунтовується ідея про те, що економічна культура підростаючої особистості має вивчатись у контексті її включення у відносини особистої власності як системотворчі, і такі, що чинять вирішальний вплив на конституювання її економіко-психологічного простору та становлення економічної культури [1].

Метою даної статті є висвітлення результатів емпіричного дослідження метафоричних моделей особистої власності в економічній свідомості учнів середньої та старшої школи.

Виклад основного матеріалу. Становлення основ економічної культури особистості школяра – багатогранний і складний процес. Найбільш продуктивним для розкриття детермінації цього процесу, на нашу думку, є системний підхід, розроблений в філософії та психології цілою плеядою науковців. Згідно з підходом, одним з внутрісистемних чинників розвитку економічної культури школяра є його ставлення до особистої власності. Воно формується в результаті інтеріоризації дитиною того значення, якого надає

соціальне оточення особистому майну (матеріальному і духовному) і взаєминам, які виникають в цьому оточенні з приводу привласнення обмежених благ і перетворення їх на «свої особисті». У ставленні дитини до особистої власності відображається суб'єктивована модель реальності тих відносин дитини, у які вона включена з приводу привласнення блага. Отже, припускаємо, що вивчити особливості такої моделі означало б виявити суб'єктивні способи оцінювання відображеної економічної реальності, на яких, як наслідок, засновується вибір способів вчиняти у просторі відносин з іншими суб'єктами привласнення.

Контент-аналіз метафоричного матеріалу, з якого конструюється учнем суб'єктивована реальність особистої власності, став для нас тим методичним інструментом, який би дозволив емпірично вивчити особливості ставлення до особистої власності школярів. Порівняння таких метафоричних моделей учнів підліткового та юнацького віку, на нашу думку, дозволяє судити про певні закономірності розвитку простору відносин особистої власності в учнів середньої і старшої школи. Контент-аналіз метафоричних моделей особистої власності дозволяє судити про певні способи представлення опитуваними власності як позамовної дійсності і про відповідні дії, що можуть бути засновані на такому представленні. Метафорична модель [7, с.387] взята як один із засобів системної репрезентації результатів мовленнєвого конструювання картини світу особистої економіки. При цьому, слідом за авторами наукового видання «Спілкування та пізнання», будемо користуватись терміном «метафорична модель» [9, с.374] для характеристики когнітивних, а не лінгвістичних, засобів (уявлень, репрезентацій, понять тощо), за допомогою яких дійсність особистої власності осмислюється, категоризується і концептуалізується підлітками та юнацтвом.

У опитуванні, проведеному в 2013-2014 рр. у ЗОШ № 329 та 274 м.Києва, взяли участь по 80 учнів 7-8-х класів (віком 13-14 років - підлітки) та 9-10-х класів (15-16 років – рання юність). Учням було запропоновано пофантазувати і написати невеличку казку про особисті речі, майно, гроші

людини, яка має своє господарство. За результатами опитування проводився контент-аналіз усіх згадувань-метафор щодо власності, які потім групувались відповідно до використовуваних метафоричних моделей. Підраховувалась частота слів та словосполучень за кожною моделлю і робився висновок щодо особливостей економічного мислення і репрезентацій власності в свідомості підлітків. Пізніше проведене порівняння частоти згадування тих чи інших метафоричних моделей у економічному дискурсі служило індикатором змін у способах концептуалізації економічної дійсності від підліткового до старшого шкільного віку.

Отже, зупинимось детальніше на текстах казок. У казках підлітків було зафіксоване використання наступних 18 метафоричних моделей особистої власності (частота використання – у % до загального числа згадувань – 479 використань) (табл.1). Проаналізуємо найбільш представлені з них.

Таблиця 1

Частота використання метафоричних моделей в казках підлітками, у % до загальної кількості згадувань

Метафорична модель	Частота використання
1. Монетаризація	24
2. Темпоральність	17
3. Дії	14
4. Рух	11
5. Вмістилище	6,4
6. Містика	5,5
7. Розмірність, порашованість благ	3,6
8. Персоніфікація	3,5
9. Війна, боротьба	2,9
10. Живі істоти	2
11. Споруди	2
12. Фінансові прагнення	1,8
13. Сім'я	1,5
14. Адміністративні одиниці	1,2
15. Таємничість	1
16. Прагматизм	1
17. Благодійність	1
18. Природні стихії	0,6

1. Монетаризація як опис особистого майна казкового героя в термінах грошових одиниць становить найбільшу частку серед інших метафоричних моделей підлітків. Це підтверджує припущення багатьох економічних психологів щодо провідної ролі кишенькових грошей у соціалізації підлітків як суб'єктів господарської діяльності.

2. Темпоральність як характеристика казкових подій у термінах часу. Оскільки в цій метафоричній моделі переважають ретроспективні (8%) та характеристики теперішнього часу (6,2%) порівняно з 1% проспективних характеристик, то припускаємо, що підлітки спираються на економічний досвід, який уже мають, і поки що не схильні прогнозувати економічні події. Окрім того, з'ясована нерегулярність (*кожен день, одного разу, часто, іноді* - менше 1%) грошових надходжень. Таким чином, метафорична модель темпоральності особистої економіки у підлітків пов'язана з нерегулярністю надходжень, отже, з залежністю особистої економіки підлітка від зовнішньої допомоги.

3. Оскільки метафорична модель дії передбачає завершений окремий акт діяльності, то її представленість в казках підлітків означає, що відносини особистої власності характеризуються спрямованістю на досягнення усвідомлюваної мети, довільність і навмисність їх активності. Переважання метафори способів надходження особистих благ (7%) порівняно зі способами їх витрат свідчить про категоризацію себе як суб'єктів привласнення та примноження економічних благ.

4. Багаторазове (11%) застосування підлітками метафоричної моделі руху акцентує і підкреслює осмислення ними ролі учасників відносин власності як активної, перетворюючої та пов'язаної з контролем і змінами. Так, серед прикладів метафори руху підлітки згадують захист (особливо яскраво це видно у зв'язку з метафоричними моделями боротьби, війни), накопичення і обмін (купівля-продаж).

5. Серед зразків метафоричної моделі вмістилища (осмислення особистих благ як таких, що поміщені в ємність, призначену для їх

збереження та накопичення) у підлітків переважають такі, що пов'язані з побутовими речами (*скарбничка, чарівний горщик, чарівний гаманець, моя/чужа кишеня*) і відповідають звичним кліше, мовним штампам, використовуваним у побутовому спілкуванні. Отже, ними задаються формальні, передбачувані, тому контрольовані й зрозумілі складові відносин особистої власності. Останні, очевидно, у підлітків пов'язані з накопиченням та збереженням, економією благ. Використання метафоричної моделі споруди – символу нерухокої штучної структури порівняно великих розмірів - у описах казкових подій, як на нашу думку, надають статичності, масштабності ідеї змістища. Ми розглядаємо це як спроби виходу за межі безпосередньо сприйманого і осяжного світу особистої економіки. Або, навпаки, - до бажання уникнути конкретизації у відносинах особистої власності.

6. Наявність метафори містичного в текстах підлітків підтверджує відсутність в уявленнях про особисту економіку чіткості і визначеності, свідчить про неоднозначність, прихованість, непрявленість окремих економічних явищ.

7. Розмірність, порахованість благ – застосування певної кількості незалежних числових параметрів, необхідних для опису стану об'єктів у казці. Такими об'єктами в казках підлітків були гроші. Оскільки найбільш згадуваними були купюри невисокої вартості (1-2 долари та від 1 до 50 грн.), можемо судити про переважно невисокі монетарні домагання опитаних підлітків.

8. Персоніфікація (як приписування економічним явищам, подіям рис та властивостей, притаманних людині) підтверджує думку про те, що особиста річ осмислюється підлітками як символ, частина способу життя, втілення бажань. Речі не залишаються безликими, «чиймись». Вони психологічно привласнюються, стаючи «своїми».

9. Війна, боротьба – осмислення казкових подій як військових, як протиборства і конфліктної взаємодії, в якій конкуруючі групи мають досить

рівні сили, щоб зробити результат бою невизначеним. Припускаємо, що підлітки демонструють готовність як до захисту своїх інтересів і благ (*облога, захист, оборона, охорона*), так і до активного їх відстоювання та до перемоги в конкурентній боротьбі (*зброя, війна, битва, повстання, перемога*).

У казках старшокласників порівняно з підлітками було зафіксоване (табл.2) використання меншої кількості (11) метафоричних моделей, але частота використання кожної з них (у % від загальної кількості згадувань - 697) значно вища. Змінились також рангові місця окремих моделей. Окрім того, для концептуалізації дійсності, пов'язаної з особистою власністю, старшокласники користуються дещо іншими метафоричними моделями: в дискурсі з'являються моделі ефектів від привласнення та моральності дій.

Оскільки зникають моделі, що у підліткових текстах виявились найменш представленими (природних стихій, прагматизму, сім'ї, війни, споруд, живих істот, адміністративних одиниць), то припускаємо, що концептуалізація особистої власності з точки зору їх сенсу вже на етапі підлітковому майже не застосовується.

Таблиця 2

Частота використання старшокласниками метафоричних моделей в казках, у % до загальної кількості згадувань

Метафорична модель	Частота використання
1. Дії	35
2. Темпоральність	26
3. Розмірність, порахованість благ	8,4
4. Вмістилище	8
5. Рух	7,5
6. Монетаризація	4,6
7. Містика	4
8. Ефекти від привласнення	3,3
9. Фінансові прагнення	1,2
10.Персоніфікація	1
11.Моральність дій	1

1. Темпоральність представлена в економічних казках старшокласників у більшому обсязі, ніж у підлітків. Частота використання характеристик часу є найбільшою серед інших моделей, що свідчить про зростання значущості для старшокласників плинності та послідовності подій в особистій економіці. При цьому переважають метафори теперішнього часу (20%) та ретроспективні (8,7%). Превалювання характеристик теперішнього часу в метафоричній моделі темпоральності є свідченням осмислення особистої власності як явища реального, такого, що вже має місце в житті особистості в ранній юності. Окрім того, виявлено, що два рази частіше, ніж підлітки, старшокласники використовують і проспективні характеристики. Отже, старшокласники більшою мірою, ніж підлітки, схильні прогнозувати і планувати особисту економіку, спиратись на власну інтуїцію, креативність та ініціативу. На відміну від підлітків, у цій метафоричній моделі старшокласників виявлені ознаки регулярності надходження матеріальних благ, зростання орієнтованості старшокласника на матеріальне самозабезпечення.

2. Дії. Серед характеристик складових особистої економіки героя як таких, що здійснюють завершений окремий акт переважають способи надходження (привласнення), порівняно з відчуженням від себе, особистих благ (в два рази частіше - 20%, ніж у підлітків – 7%). Це свідчить про більш стійку, порівняно з підлітками, категоризацію себе як суб'єкта примноження економічних благ.

3. Розмірність, порахованість благ. Оскільки старшокласники називають ширший спектр грошових знаків з вищою вартістю, можемо говорити про зростання монетарних домагань.

4. Використання метафоричної моделі вмістилища у старшокласників також пов'язані з побутовими ємностями. Таким чином, опитувані адекватно інтерпретують особисту власність як таку, що потребує накопичень та збереженням. Відсутність моделей, які б означали масштабні

споруди, на нашу думку, свідчить про конкретизацію у осмисленні власності, про реалістичність економічних уявлень старшокласників.

5. Рух свідчить про осмислення цих складових старшокласниками як таких, що перебувають у постійному русі, змінах, потребують активної, перетворюючої участі та контролю з боку суб'єкта. Як приклад метафори руху старшокласники згадують накопичення (6%) і обмін (1,5% - торгівля, купівля-продаж).

6. Той факт, що монетаризація економічного змісту казок вже не становить великої частки серед інших метафоричних моделей, порівняно з тим, яку провідну роль вона відіграє у підліткових казках, свідчить про зміну ролі кишенькових грошей у економічній соціалізації старшокласників і включення їх у більш широкі економічні відносини.

7. Зменшення магічності і містицизму в казках старшокласників (до 4%), порівняно з підлітковими оповідями, свідчить про набуття з віком і досвідом більшої реалістичності економічних уявлень та покладання на власні сили.

8. Ефекти від привласнення як характеристики як метафорична модель показує, що цілі та прагнення старшокласників є не суто раціональними, а ще й благодійними. Старшокласники сповіщають про вже вчинене, про результат прояву свого альтруїзму (віддав на добрі діла; пожертвувала бідним; віддала в дитячий будинок; організувала свято близьким; віддала на благодійництво – 1,7%).

9. Фінансові прагнення як осмислення подій в казці через потреби, мотивацію героїв свідчать про вмотивованість старшокласників до покращення свого матеріального становища, про прагнення добробуту і матеріального благополуччя.

10. Персоніфікація в казках старшокласників менш виражена, ніж у підліткових текстах. Очевидно, з віком особистість знаходить інші способи заявляти про свої права на речі, утверджувати їх особливий статус «своєї».

Хоча наявність даної метафоричної моделі в казках старшокласників також свідчить про усвідомлення цінності благ, які присвоюються.

11. Моральність дій – ті характеристики, які з'являються в казках старшокласників вперше з молодшого шкільного віку (там вони стосуються, очевидно, зовнішньої, заданої дорослими, моральної оцінки суб'єкта вчинку) і пов'язані з моральною оцінкою дій та вчинків героїв.

Висновки. В результаті аналізу метафоричного змісту економічних казок з'ясовано, що підлітки і старшокласники спираються на економічний досвід, який уже мають, при цьому старшокласники більш схильні прогнозувати економічні події, отже спиратись на інтуїцію, власну креативність та ініціативу.

Показане осмислення підлітками ролі власника як активної, перетворюючої та пов'язаної з контролем і змінами; спроби виходу за межі безпосередньо сприйманого і осяжного світу особистої економіки; спроби відчувати власність на рівні переживань, акцентування уваги на її освоєності, приналежності; готовність до захисту своїх інтересів і благ, до перемоги в конкурентній боротьбі; осмислення особистої власності як рухливі процеси зростання, розвитку, змін, метаморфоз; вмотивованість до покращення свого матеріального становища, прагнення добробуту і матеріального благополуччя; схильність до безкорисливого надання допомоги потребуючим.

Особливості пізнання особистої власності старшокласникам полягають в тому, що відбувається усвідомлення реальності особистої власності як динамічного явища, через категорії плинності та послідовності; осмислення її як процесу, що потребує прогнозування та планування, отже підлягає особистому контролю і потребує навичок управління; осмислення досвіду відносин особистої власності як необхідного вже сьогодні; апробація власної інтуїції, креативності та ініціативи як особистих психологічних ресурсів в управлінні особистою власністю; усвідомлення потреби у матеріальному самозабезпеченні і своїх для цього ресурсів; категоризацію себе як суб'єкта

примноження економічних благ; включення у більш широкі економічні відносини.

Список використаних джерел:

1. Дембицька Н.М. Становлення основ економічної культури школяра у просторі шкільної освіти / Н.М.Дембицька // Духовність у становленні та розвитку особистості : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Духовність у становленні та розвитку особистості», 9-11 жовтня 2014 р., м. Івано-Франківськ / Івано-Франківськ : Вид-во ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2014. – С. 154-166.
2. Економічна соціалізація молоді: соціально - психологічний аспект : наукове видання / [Білоконь І. В., Дембицька Н. М., Зубіашвілі І. К. та ін.]; заг. ред. В. В. Москаленко. - К. : Український центр політичного менеджменту, 2008. - 336 с.
3. Журавлев А.Л., Купрейченко А.Б. Экономическое самоопределение: Теория и эмпирические исследования. – М. : «Институт психологи РАН, 2007. – 480 с.
4. Зубіашвілі І. К. Монетарна культура як фактор стабільності суспільства / І.К.Зубіашвілі // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України / за ред. академіка С. Д. Максименка. – К., 2014. – Т.11. – Вип. 9. – С. 396-407.
5. Идея системности в современной психологии /Под ред. В.А.Барабанщикова. – М. : Изд-во «Института психологии РАН», 2005. – 496 с.
6. Лавренко О.В. Концептуальні засади дослідження ролі морального фактора в економічній культурі особистості / О.В. Лавренко // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том 11.- Вип. 9. – К.: Фенікс, 2014. - с. 470-483.

7. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем // Теория метафоры. – М. : Прогресс, 1990. – С.387 – 415.
8. Москаленко В.В. Соціалізація особистості : монографія / В.Москаленко. – К.: Фенікс, 2013. – С. 339 - 390.
9. Общение и познание /Под ред.В.А.Барабанщикова и Е.С.Самойленко. – М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2007. – 495 с.

Spysok vykorystanyh dzherel (транслітераційний переклад)

1. Dembytska N.M. Foundations of becoming of pupil's economic culture in the school education space / N.M.Dembytska // Dukhovnist u stanovlenni ta rozvytku osobystosti : materialy VIII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Dukhovnist u stanovlenni ta rozvytku osobystosti», 9-11 zhovtnia 2014 r., m. Ivano-Frankivsk / Ivano-Frankivsk : Vyd-vo DVNZ «Prykarpatskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stefanyka», 2014. – S. 154-166.
2. Ekonomichna sotsializatsiia molodi: sotsialno - psykholohichniy aspekt : naukove vydannia / [Bilokon I. V., Dembytska N. M., Zubiashvili I. K. ta in.]; zah. red. V. V. Moskalenko. - K. : Ukrainskyi tsentr politychnoho menedzhmentu, 2008. - 336 s.
3. Zhuravlev A.L., Kuprejchenko A.B. Jekonomicheskoe samoopredelenie: Teorija i jempiricheskie issledovanija. – М. : «Institut psihologi RAN, 2007. – 480 s.
4. Zubiashvili I. K. Monetary culture as a factor of the society's stability / I.K.Zubiashvili // Aktualjni problemi psikhologii : zb. nauk. pracj Institutu psikhologii imeni G.S.Kostyuka NAPN Ukraïni / za red. akademika S. D. Maksimenka. – K., 2014. – T.11. – Vip. 9. – S. 396-407.
5. Ideja sistemnosti v sovremennoj psihologii /Pod red. V.A.Barabanshhikova. – М. : Izd-vo «Institutu psihologii RAN», 2005. – 496 s.
6. Lavrenko O.V. Conceptual foundations of investigation of moral factor role in the personality's economic culture / O.V. Lavrenko // Aktualni problemy psykholohii: Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H.S. Kostiuca NAPN Ukrainy. Tom 11.- Vyp. 9. – K.: Feniks, 2014. - s. 470-483.

7. Lakoff Dzh., Dzhonson M. Metafory, kotorymi my zhivem // Teorija metafory. – M. : Progress,1990. – S.387 – 415.
8. Moskalenko V.V. Socializacija osobistosti : monografija / V.Moskalenko. – K.: Feniks, 2013. – S. 339 - 390.
9. Obshhenie i poznanie /Pod red.V.A.Barabanshhikova i E.S.Samojlenko. – M.: Izd-vo «Institut psihologii RAN», 2007. – 495 s.

N.M.Dembytska. Metaphorical models of personal property in economic consciousness of teenagers and young adults. *Abstracts:* Article concerns very actual problem of the conceptualization of reality of teenagers' and senior pupils' personal property relations. The article analyzes metaphorical content of teenagers' and senior pupils' economic stories.

It is shown that teenagers and senior pupils use pervious economic experience. Senior pupils are more tend to predict economic events and are based on intuition, creativity and own initiative.

This article shows the teenagers' understanding themselves as active owners, who is associated wit control and changes. Teenagers demonstrate an attempts to move beyond the perceived direct and foreseeable world of the personal economy; show an attempts to feel property in level of emotions, focusing on its cultivation and accessories.

They demonstrate the willingness to defend their interests and benefits, to win the competition. Teenagers are characterized by understanding of the personal property as a mobile processes of growth, development, change, metamorphosis. They are inherent in the motivation to improve their material well-being and desire of material well-being; tendency to unselfish assistance to the needy.

Peculiarities of senior pupils' awareness of reality of the personal property are it's a dynamic phenomenon through categories of fluidity and consistency. Senior pupils are understanding it as a process that requires planning, prediction, control and personal management skills. They are understanding the experience of personal property relations as necessary today. They are able to testing their own

intuition, creativity and initiative as a personal psychological resources in the management of personal property. Also senior pupils demonstrate the awareness of need for a material self-reliance. They are categorized themselves as actors of multiplying of economic benefits.

Key words: teenagers, senior pupils, economic consciousness, personal property, economic culture of personality.

Реферат на статтю

«ПОРІВНЯЛЬНІ МЕТАФОРИЧНІ МОДЕЛІ ОСОБИСТОЇ ВЛАСНОСТІ В ЕКОНОМІЧНІЙ СВІДОМОСТІ ПІДЛІТКІВ ТА ЮНАЦТВА»

Дембицької Н.М., кандидата психологічних наук, провідного наукового співробітника лабораторії соціальної психології Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України

Кількість джерел: 9

Стаття присвячена актуальній проблемі концептуалізації реальності відносин особистої власності учнями середнього та старшого шкільного віку. В статті здійснений аналіз метафоричного змісту економічних казок підлітків та старшокласників. Показано, що підлітки і старшокласники спираються на економічний досвід, який уже мають. При цьому старшокласники більш схильні прогнозувати економічні події, отже спиратись на інтуїцію, власну креативність та ініціативу.

Показане осмислення підлітками ролі власника як активної, перетворюючої та пов'язаної з контролем і змінами; спроби виходу за межі безпосередньо сприйманого і осяжного світу особистої економіки; спроби відчувати власність на рівні переживань, акцентування уваги на її освоєності, приналежності; готовність до захисту своїх інтересів і благ, до перемоги в конкурентній боротьбі; осмислення особистої власності як рухливі процеси зростання, розвитку, змін, метаморфоз; вмотивованість до покращення свого матеріального становища, прагнення добробуту і матеріального

благополуччя; схильність до безкорисливого надання допомоги потребуючим.

Особливості пізнання особистої власності юнацтвом полягають в тому, що відбувається усвідомлення реальності особистої власності як динамічного явища, через категорії плинності та послідовності; осмислення її як процесу, що потребує прогнозування та планування, отже підлягає особистому контролю і потребує навичок управління; осмислення досвіду відносин особистої власності як необхідного вже сьогодні; апробація власної інтуїції, креативності та ініціативи як особистих психологічних ресурсів в управлінні особистою власністю; усвідомлення потреби у матеріальному самозабезпеченні і своїх для цього ресурсів; категоризацію себе як суб'єкта примноження економічних благ; включення у більш широкі економічні відносини.